NELJÄ SKENAARIOTA TURVALLISUUSYMPÄRISTÖN MUUTOKSEN JA NATO-JÄSENYYDEN VAIKUTUKSISTA JULKISEEN TALOUTEEN

Heikki Patomäki

Maailmanpolitiikan ja globaalin poliittisen talouden professori

Helsingin yliopisto

1. Nykytilanne jatkuu: puolustusmenot ↑ ja pakotteiden vaikutukset

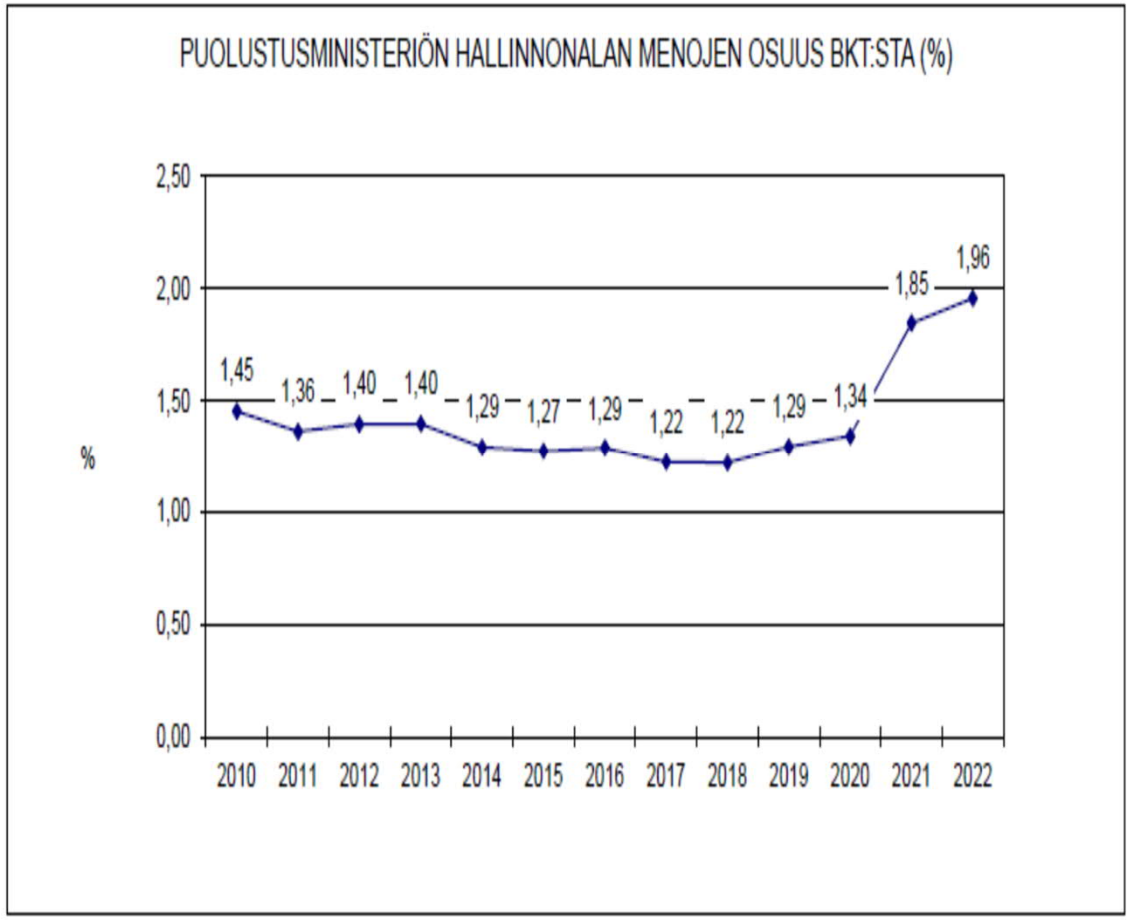

- Sotilasmenojen osuus bruttokansantuotteesta oli 1990-luvulla usein vain 1,1 %, ja 2017-18 n. 1,2%, mutta nyt lähellä 2 % (Naton normi)
  - ✓ lisäys n. 2 mrd euroa vuodessa
  - ✓ UPI:n johtaja ehdottaa, että BKT-osuuden tulisi olla 3-4 %... → 2,5 – 5,0 mrd euroa/vuosi lisää
- Myös kaikki muut osa-alueet maksavat: sisäisestä turvallisuudesta hybridivarautumiseen (1 mrd euroa?).
- Venäjän-kaupan osuus Suomen viennistä on ollut reilut viisi prosenttia (n. 4 mrd euroa) → se menetetään suurimmalta osin ja vaikuttaa verotuloihin ja julkisiin menoihin.
- Lisäksi aktuaalisia ja potentiaalisia vaikutuksia mm. energian hinnan kautta.

2. Suomen Nato-hakemus johtaa välittömiin sotilaallisiin vastatoimiin.

- Todennäköisintä on se, että vastauksena Suomen Nato-jäsenyyteen Venäjä vain muuttaa puolustusdoktriiniaan ja sotilaallisten laitteiden sijoittelua, ottaen huomioon uuden turvallisuusympäristönsä.
- Keskusteluissa on kuitenkin väläytelty monenlaisia mahdollisia aggressiivisia vastatoimia ohjusiskuista taktisten ydinohjusten rajoitettuun käyttöön.
- Näiden vaikutukset voisivat olla muutamista prosenteista kymmeniin prosentteihin Suomen BKT:sta.
- Lyhytaikainen vaikutus muutamien prosenttien tasolla on korjattavissa (julkisinvestoinneilla on myös kokonaiskysyntää lisääviä vaikutuksia); laaja infran tai rakennusten tuho voisi romuttaa suomalaisen julkisen talouden perustan.
- Vaikutukset myös elämään ja terveyteen, terveydenhuoltojärjestelmään jne.

3. Konflikti Naton kanssa eskaloituu sodaksi ja Nato-Suomi osallistuu

- Jos iskut kohdistuvat myös Suomeen, vaikutukset kuten skenaariossa 2.
- Naton resurssit ovat kaikissa suhteissa ylivertaisia Venäjään verrattuna , mutta silti eskalaatiossa voi olla monia portaita, joiden vaikutukset julkiseen talouteen ovat hyvin erilaisia
  - Venäjän osuus maailman väestöstä ja BKT:sta on alle 2% ja edelleen laskussa
  - Venäjän väestön suhde Nato-maiden väestöön on 1/6
  - Nato käyttää PPP-arvoilla laskien 10 kertaa enemmän rahaa asevarusteluun
  - Nato on teknologisesti ja organisatorisesti monilla alueilla Venäjää edellä
- Venäjä kuten Yhdysvallat on varannut itselleen oikeuden ydinaseiden ensikäyttöön → merkittävä todennäköisyys, että eskalaatio sodaksi johtaisi ydinsotaan → potentiaalinen tuho kattaisi koko Suomen valtion.

4. Suomen Nato-jäsenyys on osa prosessia, jossa maailma jakautuu kahteen leiriin tai liittoutumaan

- Olemme vuosikymmenten ajan nähneet taantuvaa kehitystä, joka on vienyt kohti sellaista maailmaa, jonka dynamiikka muistuttaa yhtäältä kautta 1870-1914, toisaalta myös 1930-lukua
  - ydinaseet → kyse myös ”kylmästä sodasta”
- Suomen Nato-jäsenyys on osa prosessia, jossa maailma jakautuu yhä selkeämmin kahteen leiriin.
- Polun päässä häämöttää ydinsodan mahdollisuus – vaikka näin ei tapahtuisi nyt tai vielä lähivuosina, tällaiset tapahtumat kuuluvat A-skenaarion mukaiseen kehitykseen kohti suuronnettomuutta (ks. lausunnon kirjallinen osio).
- Globaali ydinsota tarkoittaisi ”maailmanloppua” – ihmisiä jää jossain määrin henkiin ja uusi maailmanjärjestys saattaa muotoutua vaiheittain, mutta mitään siitä, mikä nyt on Suomi tai EU, tuskin jäisi jäljelle.

On olemassa myös parempia mahdollisuuksia, mutta Suomen Nato-jäsenyys ei edesauta niitä

- Lyhyen keston tapahtumahistoria: tarvitaan luottamusta lisääviä toimia ja aserajoituksia ja -riisuntaa.
- Luottamusta lisäävät toimet ja aserajoitusneuvottelut ovat nekin riittämättömiä ylittämään varsinaista ongelmaa – parhaimmassakin tapauksessa ne auttavat ostamaan aikaa ja luovat tilaa perustavammille muutoksille kun hetki koittaa.
- Tarvitaan kauaskantoisia toimia keskinäisriippuvuuden hallinnan alalla, koskien maailmantaloutta, globaalia turvallisuutta ja ekologiaa.
- Sotilaallisesti liittoutumaton EU-Suomi voisi olla näissä asioissa aktiivinen.
- Suomi voisi ajaa tarvittavia muutoksia niin EU:n kautta kuin osana erilaisia halukkaiden maiden ryhmittymiä.
- Maailma tarvitsisi uuden sitoutumattomien maiden liikkeen tai jotain vastaavaa vastustaakseen niitä tendenssejä, jotka nyt polarisoivat maailmaa.